

поєднуваності; 3) сполучення формальної і неформальної організації діяльності; 4) безперервності або перманентності дослідницької праці; 5) імітації, тобто можливості оцінки, використання і мотивації здібностей відтворювати підхід і гіпотези інших членів творчого колективу. У процесі засвоєння основних положень навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» студенти мають підготувати і захистити творчу роботу, яка є засобом перевірки рівня готовності студентів до науково-дослідницької діяльності. Виконання творчої роботи здійснюється міні групами з декількох студентів саме на засадах інтегрального інтелекту. Творчі особистості з різними ергативними підходами мають підготувати, оформити і захистити колективну роботу з проблем управління організацією на засадах наукової методології та здобутків у сфері наукового управління, продемонструвати практичні навички колективної (командної) роботи при вирішенні проблем, які досліджуються, здатність генерувати, обґрунтовувати і представляти інноваційні підходи у вирішенні сучасних проблем створення, розвитку і функціонування організацій різних форм власності. Виконання творчої роботи має прищепити студентам глибоке переконання у необхідності використовувати наукові підходи у проведенні прикладних досліджень управлінського спрямування.

*Дмитренко А.І., канд. екон. наук, доцент
кафедри економіки підприємств*

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Вирішальне значення для забезпечення якісного виконання дипломного дослідження має питання ідентифікації документальних джерел первинної інформації про підприємство та його цільову галузь. Саме від наявності та повноти необхідного вихідного матеріалу залежить глибина опрацювання проблематики функціонування досліджуваного підприємства, а також актуальність запропонованих у конструктивному розділі заходів.

Документальними джерелами для здійснення комплексної діагностики підприємства та зовнішнього середовища його функціонування виступають маркетингові дослідження цільового ринку

опубліковані у галузевих бюлетенях, економічній періодиці, нормативна та статистична інформація державних органів розміщена на офіційних веб-сайтах та спеціальних довідниках, інформація з Інтернет-сторінок окремих підприємств, презентації, семінари, виставки, конференції (наукові доповіді, тези, аналітичні довідки, науково-технічна документація тощо), матеріали внутрішнього управлінського обліку, бізнес-плани, а також нормативна звітність підприємства. Разом з тим, перед студентами при написанні другого та третього розділів дипломної роботи дуже часто виникають такі проблеми, як:

1. Недостатня розвиненість на підприємстві моніторингу зовнішнього середовища функціонування, управлінського обліку, що зумовлює відсутність на базах практики необхідної інформації.

2. Відмова надання студенту доступу до наявних на підприємстві даних.

У зв'язку з цим, найефективнішими напрямками формування необхідного масиву інформації за найважливішими аспектами комплексного дослідження цільового підприємства виступають:

Рис. 1. Типові напрямки формування інформації про середовище господарювання досліджуваного підприємства

Джерелами загальної інформації про стан та умови господарської діяльності в Україні виступають, у першу чергу, інформаційні ресурси органів влади, Фонду державного майна України, Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (<http://www.dfp.gov.ua>), Департаменту з питань банкрутства (<http://www.sdb.gov.ua>), Державного комітету статистики України (www.ukrstat.gov.ua), інших офіційних інституцій, а також вітчизняних та зарубіжних бізнес-агенцій Дослідження цільових ринків, на сьогодні, є популярним бізнес-продуктом, який пропонують чимало вітчизняних і зарубіжних маркетингових, консалтингових та інвестиційних компаній на платній основі (близько 2,5 тис. грн. за огляд). Однак окремі актуальні матеріали все ж знаходяться у вільному доступі як демонстрація потенційних можливостей таких компаній. Не зважаючи на це, студенту слід, у першу чергу, орієнтуватися у даному аспекті дипломного дослідження на спеціалізовану періодику та галузеві бюлетені, що видаються організаціями крупних форумів, виставок, асоціацій товаровиробників.

Зовнішньому стосовно підприємства досліднику найчастіше є доступними інформація з нормативної звітності підприємства. Студентам у процесі пошуку необхідної інформації слід звернути увагу на часту зміну назви і змісту форм нормативної статистичної звітності. Перелік, а також бланки та інструкції щодо заповнення актуальних форм державних статистичних спостережень наводяться на офіційному сайті Державного комітету статистики України (www.ukrstat.gov.ua) та його регіональних відділень у розділі «Альбом статистичних спостережень» на відповідний рік.

Важливим джерелом інформації щодо фінансової звітності суб'єктів господарювання є Інтернет-сторінка Державної установи «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України» (<http://www.smida.gov.ua>) Ця офіційна система надає доступ до інформації про акціонерні товариства та професійних учасників фондового ринку України і є аналітичним інструментом, який дозволяє отримати інформацію про компанії та їх фінансові показники. Для отримання даних по конкретному емітен-ту необхідно зареєструватися на підпорядкованому Агентству сайті <http://www.stockmarket.gov.ua>. На цьому Інтернет-ресурсі можна отримати інформацію щодо:

- ідентифікаційних реквізитів, державну реєстрацію, місце-знаходження підприємства;
- основних видів діяльності та отриманих ліцензій;
- структуру прав власності та найкрупніших власників компанії;

— чисельність персоналу, оплату його праці, а також освіту та стаж роботи посадових осіб емітента;

— річну та квартальну фінансову звітність (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, а також примітки до звітності) тощо.

Також фінансова звітність окремих підприємств наведена на сайтах <http://finance.ua>, www.e-plus.com.ua/reports та на ресурсі http://alt.com.ua/ukr/rating_by_firms, що крім параметрів бухгалтерських форм пропонує також і динаміку найважливіших коефіцієнтів фінансово-майнового стану та ефективності діяльності.

Разом з тим слід відзначити недостатню оперативність викладення інформації на вказаних Інтернет-ресурсах. Значно швидше публікуються дані емітентів у офіційних друкованих виданнях Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР). На даний момент статус офіційних видань ДКЦПФР, у яких повинні розкривати інформацію емітенти та професійні учасники ринку цінних паперів відповідно до законів «Про цінні папери та фондову біржу», «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства в Україні» та нормативних документів ДКЦПФР, мають: «Відомості Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку» (<http://www.vidomosti.com.ua>), «Бюлетень. Цінні папери України» (<http://www.-securities.org.ua>). При цьому дані фінансової звітності широко доступні лише на паперовому носії вказаних періодичних видань, на їх же сайтах можна знайти лише перелік підприємств, що розмістили свої матеріали у відповідному номері газети або журналу.

Важливим джерелом інформації як про досліджуване підприємство, так і його конкурентів, є власні Інтернет-сторінки компанії, а також їх рекламні засоби (прес-релізи, каталоги, буклети, прайс-листи тощо). Такі ресурси дозволяють отримати дані щодо стратегії розвитку суб'єкта господарювання, поточних та перспективних напрямків діяльності, кола ключових контрагентів, продуктового портфелю підприємства, техніко-експлуатаційних та цінкових параметрів продукції.

З метою проведення якісного дипломного дослідження та наступного захисту роботи студентам слід орієнтуватися на опрацювання великої кількості інформаційних ресурсів з різних джерел. Достатньо уваги слід присвятити ідентифікації найважливіших для діяльності параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування, визначенню достовірності отриманих даних, відсіюванню інформаційного шуму, застосуванню адекватних методів обробки інформації.